

**Utbildningsnämndens
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
2024 - 2025**

**Utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande
extremism 2024 - 2025**
2024

Dnr: UTBF 2024/1750

Innehåll

Inledning	3
Utbildningsnämndens verksamhet i arbetet mot våldsbejakande extremism	4
Lokal lägesbild	9
Källor	9
Analys	10
Utbildningsnämndens aktiviteter kopplat till våldsbejakande extremism	13
Bilaga 1 Stöd kring det förebyggande arbetet och oro för våldsbejakande extremism	17

Inledning

Stockholm stads riktlinjer i arbetet mot våldsbejakande extremism är utgångspunkt för arbetet i denna handlingsplan. Handlingsplanens utbildningsnämndens verksamheter och ligger till grund för prioriteringar av insatser framåt.

Våldsbejakande extremistmiljöer utgör ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller politiska företrädarna på olika nivåer. De kan därför även utgöra ett hot mot hela demokratin samt mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter.

Stadens arbete riktas huvudsakligen mot tre extremistmiljöer; den våldsbejakande högerextremistiska, den våldsbejakande vänsterextremistiska och den våldsbejakande islamistiska miljön. Säkerhetspolisen gör bedömningen att ensamagerande gärningspersoner som motiveras av våldsbejakande islamistisk extremism eller våldsbejakande högerextremism utgör ett av de främsta attentatshoten. Enligt Säkerhetspolisen är dessa individers syn på samhällsutvecklingen inte sällan influerade av konspirationsteorier. Många av dem är unga och lider ofta av psykisk ohälsa. Digitaliseringen har inneburit att dessa individer – men även de organiserade våldsbejakande extremistiska miljöerna – har en tydlig närvaro på nätet.¹

Stadens insatser innefattar även ett förebyggande arbete mot ensamagerande gärningspersoner. Dessa personer är inte med i en grupp/organisation, utan agerar i stället på egen hand utifrån en extremistmiljös ideologi. Säkerhetspolisen gör bedömningen att ensamagerande gärningspersoner som motiveras av våldsbejakande islamistisk extremism eller våldsbejakande högerextremism utgör ett av de främsta attentatshoten.

Läs mer om stadens arbete på intranätet under 'Våldsbejakande extremism'. Här finns också stöd och utbildningar för stadens medarbetare samlat.

¹ Säkerhetspolisens årsbok 2022/2023, s.18–19, 30–33, 48–49

Utbildningsnämndens verksamhet i arbetet mot våldsbejakande extremism

Utbildningsnämnden ansvarar för drift och utveckling av kommunal verksamhet inom förskoleklass, grundskola, fritidshem, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

Utbildningsnämnden har en viktig roll i arbetet mot våldsbejakande extremism. Nämnden ska enligt budget 2024 samordna utbildningsinsatser och stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings, samt all form av rasism.

Under 2023 har utbildningsförvaltningen tagit fram ett helt nytt stödmaterial kring hot, våld och otillåten påverkan riktad till stadens rektor, biträdande rektorer och skolor. I materialet finns en bilaga och sammanställning över skolors roll och aktiviteter i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism (se bilaga 1).²

Skolans roll i det främjande och förebyggande arbete för att motverka våldsbejakande extremism är främst att:

- Erbjuder goda ämneskunskaper, som väver in ämnesspecifika digitala kunskaper kring källkritik och källtillit.
- Främja skolnärvaro och att elever fullföljer sin skolgång.
- Främja demokratiska värderingar och arbeta utifrån demokratiska processer.
- Undervisa elever samt lyfta samtal och diskussioner kring komplexa och kontroversiella frågor. Säkerställa att diskussionerna sker i en klassrumsmiljö där alla elever känner sig trygga.
- Bygga tillitsfulla relationer mellan elever och skolpersonal.
- Skapa en trygg skolmiljö som är fri från kränkningar och diskriminering.
- Ha normmedvetet förhållningsätt i undervisningen.
- Utveckla samverkan i befintliga strukturer med andra myndigheter och verksamheter.

Personal på skolorna behöver ha goda kunskaper kring hur man bemöter och samtalar med elever och vuxna som uttrycker rasistiska, antisemitiska eller antidemokratiska åsikter och uttalanden.

Goda ämneskunskaper som väver in ämnesspecifika digitala kunskaper kring källkritik och källtillit

På stadens skolor undervisas elever i källkritik och källtillit i samband med ämnesundervisningen. Det är främst lärare och skolbibliotekarier som leder detta arbete. Mediateket, en enhet inom utbildningsförvaltningen, erbjuder kompetenshöjande insatser och stöd inom bland annat området källtillit och källkritik till skolpersonal. Utöver detta finns stöd att få genom andra aktörer, som till exempel Statens medieråd, Internetstiftelsen och Forum för levande historia.

Goda ämneskunskaper och källkritisk förmåga är förutsättningar för att eleverna ska kunna utveckla en nyanserad världsbild, motsatsen till extremismens svartvita sätt att uppfatta

² [Systematiskt säkerhetsarbete \(stockholm.se\)](https://www.stockholm.se/systematiskt-sakerhetsarbete)

tillvaron. Det är också viktigt att de tränas i att hantera åsiktsskillnader genom fri och konstruktiv diskussion.³

Främja skolnärvaro och att elever fullföljer sin skolgång

Att klara av skolan med godkända betyg är en av de starkaste skyddsfaktorerna för att barn och unga ska få goda uppväxtvillkor och i förlängningen ett tryggt liv med arbete och försörjning. Enligt skollagen ska skolor skyndsamt utreda långvarig och/eller upprepad frånvaro i samverkan med elevhälsoteam och vårdnadshavare.

Förvaltningen ger stöd till de kommunala skolorna i utredningen av skolfrånvaro. Förvaltningen följer upp frånvaron på skolnivå månatligen i syfte att stötta skolorna för att fånga upp mönster samt för att vid behov inleda samverkan med socialtjänsten för att säkerställa alla elevers skolgång.

Vid upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda, ska även en sådan utredning inledas. Samarbetet mellan skola och socialtjänst i stadens skolsociala team, ska fortsätta att stärkas och syftar till att främja elevernas skolgång, skolnärvaro och kunskapsinläring. Skolsociala team finns i alla stadsdelsförvaltningar.

I staden pågår sedan hösten 2023 ett utvecklingsprojekt mellan utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och skolsociala team plus. Skolsociala team plus syftar till att ge elever med mycket hög skolfrånvaro ett tvärprofessionellt och intensivt stöd som utgår från varje elevs individuella behov. Utvecklingsprojektet pågår på grundskolor i två av stadens stadsdelsförvaltningar.

Främja demokratiska värderingar

En del i skolans uppdrag är att främja demokratiska värderingar. Av skollagen framgår att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Detta kommer också till uttryck i läroplanerna, kursplanerna och ämnesplanerna, som styr utbildningens och undervisningens utformning och innehåll.

Bland de övergripande målen i grundskolans läroplan ingår att ”ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället”. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår det att de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla är ”människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor”.

Stadens skolor arbetar löpande inom ramen för undervisning och utbildning med frågor som belyser områdena demokrati och mänskliga rättigheter. Skolan är ingen värdeneutral plats. Lärare har till uppgift att skapa ett tryggt samtalsklimat i klassrummet och ge möjlighet att lyfta kontroversiella frågor som kan väcka känslor och skapa spänning i klassrummet. Arbetet med att främja demokratiska värderingar sker på skolan genom dialog och samtal, men också

³ *Svåra frågor i klassrummet*, Forum för levande historia (2020), sidan 14.
<https://www.levandehistoria.se/material/svara-fragor-i-klassrummet-lararhandledning>

genom att undervisning, litteraturläsning, film, teaterföreläsningar, studiebesök och resor såväl inom som utanför landet.

Skolverket har tillsammans med Forum för levande historia tagit fram *Demokratistegen*, en modell och stöd till hur skolor kan arbeta systematiskt med frågor om demokrati och mänskliga rättigheter.⁴ Forum för levande historia har även tagit fram en resursbank, som ska ge stöd till skolor i deras arbete med demokratiska värderingar.⁵

Bemötande – bygga tillitsfulla relationer

För att elever ska vända sig till skolpersonal och vuxna för att prata om eget mående, söka stöd och hjälp eller berätta att de känner oro för en klasskamrat, är det viktigt att skolpersonal har byggt upp tillitsfulla relationer och är tränade för att ställa frågor, lyssna och ge ett bra bemötande.

I materialet *Svåra frågor för klassrummet* (Forum för levande historia) lyfter de fram vikten av hur skolpersonal och andra vuxna bör bemöta barn och unga när de uttrycker antidemokratiska åsikter. Antidemokratiska synsätt, liksom åsikter i allmänhet, är ofta svåra att förändra genom konfrontation eller debatt. Snarare riskerar sådana metoder att cementera åsikterna.⁶

För att påverka någons sätt att tänka krävs i stället ett långsiktigt arbete som i mångt och mycket måste vila på en trygg relation mellan parterna. Det finns inga verktyg som garanterat fungerar, men skolan kan på olika sätt verka för att förebygga dessa attityder.

Rädda Barnen har tagit fram ett nytt stödmaterial *Växa upp utan hat*, som ger vägledning till skolpersonal och andra vuxna inför samtal och bemötande när barn och unga uttrycker hat, hot och extremism.⁷

Expo har tagit fram en kort film med tips på hur man kan bemöta rasistiska uttalande⁸. De sju tipsen går givetvis även att använda vid bemötandet av konspirationsteorier, alternativa fakta eller antisemitiska uttalande.

1. **Förbered dig** – Läs på om rasistiska fördomar och myter.
2. **Ställ en fråga** – Vad sa du nu? Vad menar du? Detta gör att personen som sagt något behöver upprepa eller omformulera sig och få syn på sina egna fördomar.
3. **Fokusera på det som sägs** – Jag håller inte med det du säger.
4. **Behåll lugnet** – Jag tycker inte det du säger stämmer med verkligheten. Försök inleda dialog och vara tydlig med din ståndpunkt.
5. **Bekräfta** – Jag vet att du är en schysst person, men det du säger nu är fördomsfullt.
6. **Ge din syn på saken** – Berätta hur du tänker, det gör det svårare för personen att avfärda dig.
7. **Ha tålamod** – Forskning visar att fördomar minskar på sikt när de ifrågasätts.

⁴ Demokratistegen, en modell som ger stöd i arbetet med frågor om demokrati och mänskliga rättigheter. [Demokratistegen - Skolverket](#)

⁵ [Resursbank - Forum för levande historia](#)

⁶ Svåra frågor i klassrummet, Forum för levande historia. [Lärohandledning: Svåra frågor i klassrummet - Forum för levande historia](#)

⁷ *Växa upp utan hat*, Rädda Barnen. [Rädda Barnens material om extremism och radikaliserings \(raddabarnen.se\)](#)

⁸ 7 tips till dig som vill säga ifrån mot rasism, Expo. <https://expo.se/2020/03/sa-bemoter-du-rasism>

En trygg skolmiljö – bygga tillitsfulla relationer

Alla skolor ska arbeta för trygghet och studiero samt arbeta främjande och förebyggande mot kränkningar och diskriminering. En plan för det förebyggande arbetet mot kränkningar, trakasserier och diskriminering ska göras årligen och utgå från en kartläggning av skolans behov och identifierade risker. Det är viktigt att skolorna i detta arbete är uppmärksamma på signaler om förekomsten av våldsbejakande extremism.

De främjande och förebyggande åtgärder som ska vidtas utifrån kartläggningen ska dokumenteras i en plan mot kränkande behandling och diskriminering. Denna utarbetas tillsammans av skolläda, lärare och elever. Alla skolor ska göra en egen lokal plan. Det pågår ett systematiskt kvalitetsarbete mot kränkningar och diskriminering på stadens skolor. Det är viktigt att fler skolor utreder fler händelser som uppfattas som kränkande eller när elever utsätts för trakasserier och diskriminering, detta för att skapa en tryggare skola för alla.

Under perioden 2023 inkom 14 161 anmälningar från grundskolor och anpassade grundskolor till huvudman. Det är en ökning jämfört med 2022⁹. Gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor har anmält 113 kränkningar till huvudmannen under 2023, även det en ökning jämfört med året innan.¹⁰ Arbetet följs årligen upp genom resultatdialoger med rektorer och skolor. Förvaltningens analys av att anmälningarna ökar är att skolorna blir bättre och bättre på sitt systematiska trygghetsarbete och att rutinen att anmäla till huvudmannen är väl känd.

I staden arbetar ett femtiotal skolor med lektionsprogrammet *Mentorer i våldsprevention* (MVP). En av strategierna i lektionsprogrammet är att elever och personal tränar på att vara aktiva åskådare, att ingripa och hjälpa till, före-under-efter en händelse. Denna kunskap och träning på att agera aktiv åskådare kan vara ett bra stöd för elever ifall någon klasskamrat eller vän läcker information för att begå en våldshandling eller skolattack.

Ett normmedvetet förhållningssätt

I läroplanen framhålls att skolpersonal ska ha ett normmedvetet förhållningssätt med syfte att eleverna ska uppleva att de blir respekterade och inkluderade. Normmedvetet förhållningssätt är tänkt som metod och verktyg för att minska risken att elever utsätts för kränkningar och diskriminering. Att bli utsatt för kränkningar eller diskriminering under skoltiden påverkar ofta elevers mående under själva skoltiden, men även det framtida måendet.

Mobbning och trakasserier och andra former av social utestängning leder till isolering och marginalisering, vilket i sin tur föder känslor av desperation och frustration.¹¹ Därför är en av skolans viktigaste uppgift för att motverka våldsbejakande extremism och skolattacker att se till att elever upplever att de blir respekterade, inkluderade och inte utsätts för kränkningar.

Utbildningsförvaltningen har under många år erbjudit stöd i form av extra medel, vägledning och stöd till skolor som vill utveckla värdegrundsarbetet genom exempelvis normkritik, våldsprevention, HBTQ-diplomering och förebyggande arbete för att motverka rasism och antisemitism och motverka våldsbejakande extremism.

⁹ 2022 inkom 12 180 anmälningar från grundskolor och grundsärskolor (Under 2023 bytte grundsärskolan namn till anpassad grundskola).

¹⁰ 2022 inkom 81 anmälningar från gymnasieskolor och gymnasiesärskolor. (Under 2023 bytte gymnasiesärskolan namn till anpassad gymnasieskola)

¹¹ Rampage (Newman 2004), Samhället mot skolattacker, sid 55.

Utveckla samverkan

Samarbetet mellan skola, stadsdelsförvaltning, polis och andra myndigheter ska fortsätta att utvecklas och fördjupas för att säkerställa att de elever som behöver stöd fångas upp samt motverka bland annat kriminalitet och radikaliserings. Personal på utbildningsförvaltningen, rektorer och övrig skolpersonal deltar i arbetet med att ta fram lokala lägesbilder och utveckla samarbetet som finns beskrivet i de överenskommelser som finns med stadsdelsförvaltningar, Polisregion Stockholm och Region Stockholm.

Lokal lägesbild

De skolor som rapporterat händelser uppger även i år att det är den våldsbejakande högerextremistiska miljön som är framträdande. Under 2023 har en liten ökning av antal rapporterade händelser kopplade till våldsbejakande extremism inkommit till förvaltningen jämfört med året innan. Under de tre första månaderna i 2024 ser vi en större ökning av inrapporterade händelser i stadens incidentrapporterings system (IA) som bedöms ha en koppling till våldsbejakande högerextremism.

Några av händelserna under 2023 och första kvartalet 2024 har bedömts vara allvarliga. Kring dessa händelser har förvaltning och skolor haft samarbete och kontakt med polisen, Redex¹², socialtjänsten och stadsdelsförvaltningar. Av de händelser som inkommer till förvaltningen noteras en ökning av oro för skolattacker.

Källor

Underlag för den lokala lägesbilden har inhämtats från:

- IA incidentrapportering 2023 och 2024¹³
- Stockholms stads blanketter för avidentifierade information kring våldsbejakande extremism perioden 2023 och 2024¹⁴
- Samtal och dialog med skolpersonal på stadens skolor.
- SISAB:s klottersammanställning för 2023

Enkät med fokus på arbetet mot våldsbejakande extremism

Innan upprättande av en ny handlingsplan har förvaltningen tidigare år genomfört en enkät riktad till stadens skolor och fristående skolor med fokus på arbetet mot våldsbejakande extremism. Enkäten har bestått av två delar. Den ena delen handlar om händelser och iakttagelser kopplat till våldsbejakande extremism och den andra syftar till att undersöka kunskapsnivån och utbildningsbehovet hos rektorer och skolpersonal på respektive enhet. Enligt beslut från kommunfullmäktige ska enkäten göras vartannat år, vilket innebär att den inte ingår som källa inför upprättande av denna handlingsplan.

IA incidentrapportering, blankett för avidentifierad information 2023 – mars 2024 och samtal och dialog med skolpersonal

Vi ser att antalet incidentrapporter i stadens incidentrapportering system och avidentifierad information när det gäller våldsbejakande extremism har ökat något under 2023 jämfört med året innan, totalt 35 händelser.¹⁵ Rapporteringen av incidenter har ökat mer under första kvartalet 2024, totalt 25 händelser på tre månader. De flesta av de inrapporterade händelserna under 2024 har varit klotters, skadegörelse och uttalande som bedöms vara antisemitiska. Ett par av rapporterade händelser under perioden 2023 till mars 2024 gäller oro för skolattacker. Det är en ökning jämfört med tidigare år. Vissa har bedömts som allvarliga. Förvaltning och skolor har följt stadens riktlinjer genom att göra orosmätningar samt tagit stöd av polisen och Redex.

Utbildningsförvaltningens samordnare mot våldsbejakande extremism och förvaltningens säkerhetsamordnare stödjer skolor, när en incident skett på en skola eller oro finns kring elev

¹² Redex, en avdelning mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Redex = Reducera extremism.

¹³ IA anmälningar för 2023 och fram till mars 2024.

¹⁴ Avidentifierad information för 2023 och fram till mars 2024.

¹⁵ 2022 rapporterades 30 incidenter.

eller personal. Det vanligaste stödet är hur man på lämpligt sätt samtalar och bemöter med en person som uttryckt våldsbejakande extremistiska, rasistiska-, antisemitiska- eller antidemokratiska åsikter. Utöver stödet kring bemötande ges även information och kunskapshöjande åtgärder riktad till både elever och personal samt hjälp att fylla i stadens blankett för avidentifierad information. Förvaltningen ser ett behov av ökat stöd kring frågor som rör våldsbejakande extremism och skolattacker. Fler skolor kontaktar förvaltningens samordnaren mot våldsbejakande extremism och säkerhetssamordnare för stöd kring oro för elev och skolattacker.

Numera finns ett etablerat samarbete mellan förvaltningens samordnare, stadens centrala samordnare och stadsdelsförvaltningarnas och andra fackförvaltningars samordnare mot våldsbejakande extremism när det gäller incidenter och frågor som rör arbetet med att motverka våldsbejakande extremism och skolattacker.

SISAB:s klottersammanställning 2023

SISAB rapporterar att de tagit bort klott utomhus vid tolv tillfällen under 2023 på någon av stadens kommunala skolor. Sex av skolorna har haft klott vid ett tillfälle under 2023. Två skolor har haft två eller fler tillfällen. Skolorna ligger i fem olika stadsdelsförvaltningar. Utbildningsförvaltningen har kontakt de skolor och stadsdelsförvaltningar som drabbats av upprepat klott för att analysera och hitta åtgärder mot skadegörelsen.

Analys

Utifrån inrapporterade händelser, samtal och dialog gör utbildningsnämnden den bedömningen att det finns ett fortsatt behov av att öka personalens kunskaper kring arbetet mot våldsbejakande extremism, otillåten påverkan och skolattacker både på skolorna och på förvaltningen. Aktiviteterna för 2024 och 2025 riktar sig därmed främst till att sprida och implementera Stockholms stads nya rutin vid oro och händelser kopplat till våldsbejakande extremism, sprida och implementera rutin för samverkan med Polismyndigheten samt att fortsätta stödja skolor i att hantera ärenden med kopplingar till våldsbejakande extremism och skolattacker.

Genom konsultation och stöd av samordnare mot våldsbejakande extremism eller säkerhetssamordnaren får skolor möjlighet att öka kunskaperna kring våldsbejakande extremism och skolattacker, få fördjupade kunskaper kring bemötande i samtal med elev, personal och vårdnadshavare samt information om vilket övrigt stöd som finns lokalt och nationellt.

Utbildningsförvaltningens samordnare mot våldsbejakande extremism och säkerhetssamordnarna behöver fortsätta utveckla former för samverkan kring allvarliga händelser och oro för skolattacker. Detta för att säkerställa att skolor får adekvat stöd och råd samt att förvaltningen får en samlad bild över behovet av stöd.

Under 2023 har staden och förvaltningen upprättat strukturer för samverkan med Redex. Den samverkan behöver utvärderas och fortsätta utvecklas. Ökningen av oro för skolattacker kan bero på att Sverige har haft ett antal skolattacker under de senaste åren, vilket kan påverka att personal, vårdnadshavare och andra elever uppmärksammar signaler och tecken i större uträkning än tidigare. Ökningen kan också bero på att fler elever har radikaliserats i digitala

miljöer. Det är viktigt att staden och förvaltningen utvecklar samverkan med polisen och Redex för att få stöd i att avgöra om det finns förmåga och motivation hos elever där skolor känner oro eller ser tecken för planering av en skolattack. Terrorhotnivån har höjts i Sverige och massmedia uppmärksammar skolattacker i större utsträckning, vilket också kan påverka skolor är mer vaksamma och rapporterar i större utsträckning än tidigare. Fler svenska myndigheter har fått uppdrag att hitta former för att ge stöd och kunskaper om skolattacker och våldshandlingar i skolan.¹⁶ Förvaltningen behöver fortsätta sprida kunskaper om stödmaterial och stadens rutiner vid oro för elev eller annan person.

Vid den senast VBE enkäten rapporterade skolor för första gången händelser med våldsbejakande extremism på sociala medier. De tillfällen där skolor får oro för att en elev planerar en skolattack är det oftast att eleven kommunicerat i undervisningen genom bild och text eller lagt ut uppmaningar på sociala medier. Dessa inlägg har upptäckts av personal, vårdnadshavare eller andra elever.

I oktober 2023 ökade IA anmälningarna något. Händelser som bedömdes vara våldsbejakande högerextremism och antisemitiska. I november och december 2023 gick antalet anmälningar ner till det normala. Ökningen av anmälningar under januari till mars 2024 är händelser som främst händelser har bedömts varit antisemitiska. De flesta inrapporterade anmälningar är att skolan upptäcker att någon har klottrat hakkors. Många gånger har det varit svårt att utreda vem som har klottrat, ingen har sett vem som klottrat eller så saknas övervakningskameror i den delen av skolan. Förvaltningens uppfattning är att skolor har varit snabba att upptäcka och ta bort klottret så fort det har upptäckts. Förvaltningen bedömer att kriget mellan terrorgruppen Hamas och staten Israel påverkar situationen och gör att antisemitiska uttryck ökar i samhället och på skolor. Därför behöver förvaltningen framåt prioritera att öka kunskaperna kring att se och förstå antisemitiska uttryck i nutiden. Förvaltningen gör också bedömningen att även kunskaperna kring islamofobi och andra former rasism behöver öka. Det är viktigt att vi i skolan har goda kunskaper att bemöta antisemitism, islamofobi och rasism i alla dess former.

De skolor där SISAB har tagit bort antisemitiskt klotter vid mer än ett tillfälle har skolan, förvaltningen och stadsdelsförvaltningen inlett samarbeten för att se hur man tillsammans kan arbeta på kort- och långsikt för att motverka klotter och hets mot folkgrupp.

Vid ett antal tillfällen är det elever som rapporterar oro för klasskamrat till lärare och vuxna på skolan. Förvaltningen kommer att fortsätta att stödja arbetet med *Mentorer i våldsprevention* på stadens skolor, där kunskaper kring våld, genus och aktiv åskådare ingår.¹⁷ Elever eller unga personer läcker ofta information innan de ska begå en attack eller våldsam handling, därför är det extra viktigt att elever får träna och prata om vikten av att vara en aktiv åskådare, se signaler och ta stöd av vuxna vid oro. I arbetet ingår även att personal får samma kunskap. Sedan hösten 2023 ingår samtal och kunskaper kring rasistiskt våld i lektionsserien för både mellanstadiet och högstadiet/gymnasiet.

¹⁶ [Skolattack | CVE](#)

¹⁷ [Om MVP Skola | MVP \(mvpsverige.se\)](#)

Förvaltningen har ett pågående samarbete med bland annat Centrum mot våldsbejakande extremism (CVE), Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA), Forum för levande historia, Judiska museet och Föreningen Förintelsens Överlevare (FFÖ). Under 2024 kommer elever i åk 8 och 9 och deras lärare delta i SKMA:s utbildningar och studieresor till Polen för att öka kunskaperna kring antisemitismen då och nu, antiziganism, Förintelsen och folkmord. Rektorer och lärare på gymnasieskolor kommer också att delta i fördjupande utbildningar och studieresa till Polen i samverkan med SKMA. Förvaltningen planerar för utbildningsinsatser på grundläggande och fördjupad nivå när det gäller kunskaper om antisemitismens bakgrund och hur den ser ut idag. Förvaltningen har inlett samtal och planering för kompetensutvecklingsinsatser i samarbete med Segerstedtsinstitutet på Göteborgs universitet, Voxenåsen i Oslo, Stiftelsen 10. Augusti i Bærum och Utøya.

Under våren 2024 kommer förvaltningen att implementera det nya stöd materialet kring hot, våld och otillåten påverkan. Kunskaperna kring otillåten påverkan och dess konsekvenser behöver öka bland personal på förvaltning och skolor.

Inför förra valet till Sveriges riksdag tog förvaltningen fram materialet ”Politiska partier i skolan”¹⁸, för att ge stöd till skolor hur de ska hantera politisk information och besök. Materialet kommer inför årets EU-val att under våren spridas till skolor.

¹⁸ [politiska-partier-i-skolan-stodmaterial-20-jan-2022.pdf \(stockholm.se\)](https://www.stockholm.se/politiska-partier-i-skolan-stodmaterial-20-jan-2022.pdf)

Utbildningsnämndens aktiviteter kopplat till våldsbejakande extremism

Med utgångspunkt i den lokala lägesbilden kommer följande insatser och aktiviteter genomföras. Aktiviteterna som listas är både sådana som genomförs internt och externt samt i samverkan med andra aktörer.

Utbildningsnämndens aktiviteter

Aktivitet <i>Beskriv vad som ska göras och hur det ska utföras</i>	När <i>Ange tid för när aktiviteten ska vara genomförd (alt linjearbete)</i>	Vem <i>Ange vilken funktion/funktioner som ansvarar för aktiviteten</i>	Uppföljning <i>Ange hur aktiviteten ska följas upp</i>
Utbildningsförvaltningens våldbejakande extremism (VBE) samordnare deltar i stadsledningskontorets VBE-nätverk för fackförvaltningarna.	2024 - 2025	Samordnare VBE	Verksamhetsberättelse
Utbildningsförvaltningens VBE samordnare och säkerhetssamordnare deltar i stadsledningskontorets Trygghets- och säkerhetsnätverk.	2024 – 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Utbildningsförvaltningen VBE samordnare deltar i Center mot våldsbejakande extremism (CVE:s) nationella skolnätverk med fokus på våldbejakande extremism och skolattacker.	2024 – 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Staden är medlemmar i Nordic Safe Cities och utbildningsförvaltningens VBE samordnare deltar i dessa möten samt i erfarenhetsutbyten med de nordiska ländernas huvudstäder i syfte att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Utbildningsnämnden ska efterleva stadens riktlinjer och vägledning mot VBE samt använda blanketten för avidentifierad information i samtliga verksamheter inom förvaltningen.	2024 - 2025	Grundskole- och gymnasie-direktör i samarbete med nämndens VBE samordnare	Verksamhetsberättelse

Utbildningsförvaltningens VBE samordnare och säkerhetssamordnarna ska fortsätta erbjuda stöd och samordning till de kommunala skolorna i frågor som rör VBE och oro för skolattacker, både kopplat till arbetssätt, bemötande och metoder samt vid behov i avidentifierade individärenden. Samarbetet ska utvecklas under 2024.	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Utbildningsförvaltningens VBE samordnare ska undersöka likheter och skillnader i våldsmekanismer samt behov av stödinsatser, mellan VBE och andra målgrupper såsom personer i gängkriminalitet och organiserad brottslighet och personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relationer, i syfte att hitta synergieffekter och gemensamma prioriteringar i det förebyggande arbetet. Arbetet ska ske i samarbete med andra fackförvaltningars VBE samordnare.	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Förvaltningens VBE samordnare ska sprida kunskap till personal på förvaltningen och skolor om samverkan med Säkerhetspolisen och Polismyndigheten (REDEX) vid händelser kopplat till VBE.			Verksamhetsberättelse
Förvaltningens ska implementera det nya "Stödmaterial – Hot, våld och otillåten påverkan".	2024	Samarbete mellan ES-avdelningen, HR- enheten, grundskole- och gymnasieavdelningen	Verksamhetsberättelse
I samverkan med stadsledningskontoret, socialförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen ska förvaltningen ta fram ett utbildningsmaterial bestående av olika moduler inom området våldsbejakande extremism	2024	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse

All personal på skolorna ska om det upptäcker eller uppmärksammar tecken på våldsbejakande extremism agera och använda Stockholms stads VBE rutiner vid oro eller händelse. Vid oro för elev ska alltid en orosanmälan till socialtjänsten göras. Vid brott ska händelsen polisanmälas.	2024 – 2025	Rektor med stöd av grund- och gymnasiechef och förvaltningens VBE samordnare	Verksamhetsberättelse
Uppdatera och säkerställa att årskursindelad stödmaterial till skolor kring förebyggande arbetet för att motverka våldbejakande extremism, rasism och antisemitism är aktuellt och uppdaterat.	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Sprida årskursindelad stödmaterial till skolorna kring förebyggande arbetet med att motverka våldsbejakande extremism och rasism på stadens kommunala och fristående skolor. Ett stödmaterial som skickas ut i samband med att alla kommunala och fristående skolor ska svara på stadens VBE enkät.	Hösten 2025		Verksamhetsberättelse för 2025
Säkerställa att skolor och personal som uppger att de saknar kunskaper om stadens och förvaltningens arbete för att motverka våldsbejakande extremism får information och ökade kunskaper.	2024 - 2025	Grundskole- och gymnasiechefer i samverkan med förvaltningens samordnare VBE och rektorer	Verksamhetsberättelse
Fortsätta utveckla och implementera våldsprevention på stadens skolor i samverkan mellan skolor, stadsdelsförvaltningar och polis. (exempelvis Mentorerna i våldsprevention, MVP)	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Ta fram en aktivitetsplan i arbetet mot antisemitismen i samarbete med stadsledningskontoret och samråd med judiska församlingen och judiska ungdomsförbundet.	2024	Stadsledningskontoret i samverkan med utbildningsförvaltningen och förskoleförvaltningen	Tertial rapport 1, tjänsteutlåtande juni 2024 och verksamhetsberättelse

Förvaltningen ska aktivt delta och planera och genomföra aktiviteter för uppmärksammandet av 250 år av judiskt liv i Sverige 2025.	2024 – 2025	Samordnare mot nationella minoriteter och VBE samordnare	Tertial rapport 1 och verksamhetsberättelse
Erbjuda grundläggande- och fördjupningsutbildningar i egen regi eller i samverkan med externa samarbetspartners.	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
En webbaserad fördjupningsutbildning om högerextremism tagits fram i staden i samarbete med organisationen EXPO. Förvaltningen säkerställer att relevant personal genomför. Utbildningen finns i utbildningsportalen.	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Erbjuda kompetenshöjande utbildningar och stöd om att undervisa exempelvis källkritik och källtillit, nätetik, sanningsbegreppet och bilders makt. (Medioteket)	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse
Inleda samtal och samarbete med Segerstedtsinstitutet, Göteborgs universitet, kring fördjupade utbildningar.	2024 - 2025	VBE Samordnare	Verksamhetsberättelse

Bilaga 1 Stöd kring det förebyggande arbetet och oro för våldsbejakande extremism

Staden har beslutat om riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism.

[Stockholms stads riktlinjer för våldsbejakande extremism \(intranätet\)](#)

För skolverksamheten specifikt ges här råd för arbetet.

Förebyggande

Skolans ordinarie arbete mot kunskapsmål och värdegrund, för att skapa trygghet och studiero och mot kränkande behandling, utgör grunden i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

- Främja skolnärvaro och att elever fullföljer sin skolgång.
- Bygg tillitsfulla relationer mellan elever och skolpersonal.
- Skapa en trygg skolmiljö fri från kränkningar och diskriminering.
- Goda ämneskunskaper och kunskaper i källkritik är viktiga.
- Ta upp kontroversiella frågor med eleverna i en klassrumsmiljö där alla känner sig trygga.

Vid oro

- Anmäl oro för våldsbejakande extremism till socialtjänsten.
- Vid brott, kontakta polisen.
- Samverka med socialtjänsten, ta stöd av skolsociala team (SST) och sociala insatsgruppen (SIG) på din skola/i din stadsdelsförvaltning.
- Utnyttja befintligt stöd från utbildnings- och stadsdelsförvaltningarnas samordnare mot våldsbejakande extremism, samt stödmaterial från Rädda Barnen, Centrum mot våldsbejakande extremism och Expo.
- Informera vårdnadshavare och andra vuxna runt eleven om att de kan få stöd via Rädda Barnens orostelefon.

[Lokala handlingsplaner och samordnare mot våldsbejakande extremism \(intranätet\)](#)

[Rädda Barnens orostelefon](#)

[Rädda Barnens bok ”Att växa upp utan hat” och deras verktygslåda \(Rädda Barnens webbplats\)](#)

[Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och -skolattacker \(cve.se\)](#)